на якість журналістики та характер сприйняття інформації аудиторією. Відтак забруднення медіапростору стає одним із ключових викликів сучасного цифрового суспільства. Розвиток онлайн-комунікацій, алгоритмічних систем і соціальних платформ сприяє не лише розширенню доступу до інформації, але й активізації процесів поширення маніпулятивного та низькоякісного контенту. Саме тому перспективи подальших досліджень полягають у вивченні механізмів протидії інформаційному забрудненню, ролі медіаграмотності у формуванні критичного мислення аудиторії та впливу алгоритмічних систем на структуру сучасного інформаційного середовища.

Список використаних джерел

1. Введенська Л. Що таке інформаційне середовище та його забруднення? *Не_спам.* 2015. URL: https://nespam2015.blogspot.com/2015/04/blog-post_7.html (дата звернення: 01.06.2026).

2. Голуб М. Клікбейт у заголовках: як маніпуляції заради переглядів руйнують довіру. *Інститут масової інформації.* 2026. URL: https://imi.org.ua/blogs/klikbejt-u-zagolovkah-yak-manipulyatsiyi-zarady-pereglyadiv-rujnuyut-doviru (дата звернення: 01.06.2026)

3. Дрозд О. Ю. Інформаційне забруднення медіапростору: сучасні виклики та наслідки. *Соціальні комунікації.* 2020. № 2. С. 8–15.

4. Лизанчук В. Психологія мас-медіа: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 420 с.

5. Пуцята І. Аналіз ефекту «інформаційної бульбашки». *Вісник Львівської політехніки.* 2025. № 1. С. 131–135.

6. Ратушна Т. Фейки та дезінформація в соціальних мережах. *Грані.* 2025. № 5. С. 84–91.

УДК 316.774:004.9

Галина Лукаш, д-р філол. наук, професор,
Ребренюк Андрій, бакалавр
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ОЦІНКУ ДОСТОВІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ В МЕДІАПРОСТОРІ

Анотація. У тезах досліджується вплив рівня цифрових компетентностей на здатність користувачів оцінювати достовірність інформації в сучасному медіапросторі. Розглянуто ключові компоненти цифрової грамотності, визначено їх роль у протидії дезінформації та поширенню маніпулятивного контенту в умовах інформаційної нестабільності.

Ключові слова: цифрова компетентність, медіаграмотність, достовірність інформації, медіапростір, дезінформація, фактчекінг.

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та масштабного поширення цифрових медіа суспільство стикається з безпрецедентним обсягом інформаційних потоків. Сучасний медіапростір характеризується надмірною кількістю повідомлень, серед яких значну частку становлять дезінформація, маніпулятивний контент та так звані «фейки». За оцінками міжнародних дослідників, понад 60 % користувачів соціальних мереж щодня стикаються з недостовірним контентом, що актуалізує питання формування критичних медіакомпетентностей. Це нерозривно пов'язано з рівнем цифрових знань і навичок громадян, зокрема їхньою здатністю верифікувати джерела та оцінювати якість медіаконтенту.

Цифрова компетентність є багатовимірним поняттям, що охоплює сукупність знань, умінь, навичок і ставлень, необхідних для ефективного та безпечного використання цифрових технологій. Згідно з Європейською рамкою цифрових компетентностей DigComp 2.2, розробленою Спільним дослідницьким центром Європейської комісії у 2022 році, вона структурована за п'ятьма ключовими сферами: грамотність у роботі з даними та інформацією; комунікація і співпраця; створення цифрового контенту; безпека; розв'язання проблем [4]. Особливої уваги заслуговує перша сфера, що безпосередньо пов'язана з умінням знаходити, критично оцінювати та управляти інформацією в цифровому середовищі.

Проблема оцінки достовірності інформації набула надзвичайної гостроти в контексті «інфодемії» – явища, зафіксованого Всесвітньою організацією охорони здоров'я та поширеного далеко за межі охорони здоров'я на весь інформаційний простір. Дослідники виокремлюють кілька ключових когнітивних механізмів, що визначають сприйняття фейків: схильність до аналітичного мислення, ступінь медіаграмотності та обізнаність щодо технологій виробництва контенту [3]. Водночас люди з більш розвиненим аналітичним мисленням і вищим рівнем цифрових компетентностей демонструють суттєво нижчу схильність до сприйняття дезінформації.

Серед практичних методів оцінки достовірності інформації в цифровому середовищі особливої популярності набув метод SIFT (Stop – зупинись; Investigate the source – досліди джерело; Find better coverage – знайди ширше висвітлення; Trace claims – простеж першоджерело), запропонований М. Кауліфілдом. Цей підхід орієнтований на формування конкретних поведінкових навичок перевірки інформації і безпосередньо залежить від технічних умінь користувача: уміння здійснювати ефективний інформаційний пошук, перевіряти метадані, застосовувати зворотній пошук зображень тощо [1]. Тобто ефективність верифікації прямо корелює з рівнем сформованих цифрових компетентностей.

Медіаосвіта є ключовим інструментом формування цифрових компетентностей у сфері оцінки достовірності інформації. Дослідження вітчизняних науков-

ців засвідчують, що систематична медіаосвіта здатна суттєво підвищити резистентність аудиторії до маніпулятивного контенту [8]. Водночас у дослідженні [2] зазначається, що технічні навички не гарантують критичного медіаспоживання – необхідна також наявність відповідних установок і внутрішньої мотивації до верифікації. Це вказує на потребу комплексного підходу до формування медіаграмотності, де технічний складник поєднується з розвитком критичного мислення.

В українському контексті проблема цифрових компетентностей набуває особливого значення в умовах інформаційної агресії та гібридної війни. Медіапростір України є об'єктом систематичних дезінформаційних кампаній, що потребує від громадян розвинених навичок верифікації та критичного аналізу медіаконтенту. Впровадження медіаграмотності як обов'язкового компонента шкільної та університетської освіти, поряд із розвитком навичок цифрового пошуку та роботи з відкритими джерелами, є стратегічним напрямом формування інформаційно стійкого суспільства. Фактчекінгові організації, зокрема StopFake та VoxCheck, активно сприяють підвищенню рівня медіаграмотності населення, однак їх зусиль недостатньо без системної освітньої роботи.

Ефективне формування цифрових компетентностей у контексті оцінки достовірності інформації передбачає реалізацію трирівневої моделі: когнітивного рівня (знання про принципи функціонування медіасистем, алгоритмів платформ, механізмів маніпуляції); операційного рівня (практичні навички пошуку, верифікації та аналізу інформації); ціннісного рівня (установки критичного медіаспоживання, відповідальної поведінки в медіапросторі). Відповідно, підготовка медіаграмотних громадян має охоплювати всі три рівні в інтегрованому форматі, а не зводитися лише до технічного навчання [5].

Отже, цифрові компетентності є необхідною передумовою ефективної оцінки достовірності інформації в сучасному медіапросторі. Емпіричні дослідження підтверджують пряму кореляцію між рівнем цифрової грамотності та здатністю розпізнавати дезінформацію. Водночас технічний складник компетентностей має доповнюватися розвитком критичного мислення та відповідних ціннісних установок. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці вимірювального інструментарію для діагностики рівня цифрових компетентностей у контексті медіаверифікації, а також у порівняльному аналізі ефективності різних освітніх підходів у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Caulfield M. SIFT (The Four Moves). Pressbooks, 2019. URL: https://hapgood.us/2019/06/19/sift-the-four-moves/

2. Livingstone S., Stoilova M. The 4Cs: Classifying Online Risk to Children. CO:RE Short Report Series on Key Topics. Hamburg: Leibniz-Institut für Medienforschung, 2021. 30 p. DOI: 10.21241/ssoar.71817.

3. Pennycook G., Rand D. G. The Psychology of Fake News. *Trends in Cognitive Sciences.* 2021. Vol. 25, № 5. P. 388–402. DOI: 10.1016/j.tics.2021.02.007.

4. Vuorikari R., Kluzer S., Punie Y. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens with New Examples of Knowledge, Skills and Attitudes. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. DOI: 10.2760/115376.

5. Wardle C., Derakhshan H. Thinking About «Information Disorder»: Formats of Misinformation, Disinformation, and Mal-information. Journalism, «Fake News» & Disinformation / ed. by J. Ireton, J. Posetti. Paris: UNESCO, 2018. P. 43–54. URL: http://infodemikitabi.org/sites/default/files/journalism_fake_news_disinformation_print_friendly_0_0.pdf

6. Горбань Ю., Олійник О. Медіаграмотність як чинник захисту інформаційного простору від ворожої дезінформації в час війни. *Український інформаційний простір.* 2024. № 1(13). С. 194–205. DOI: 10.31866/2616-7948.1(13).2024.300896.

7. Іванцов В. Протидія дезінформації та пропаганді в умовах війни: роль медіа та соціальних мереж. *Безпекова ситуація в Україні в умовах війни: стан, загрози, напрями забезпечення безпеки:* зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 27 вер. 2024. МВС України, НАПрН України, ДНДІ МВС України, НДЛ кримінол. дослідж. та пробл. запобіг. злочинності. Вінниця: ТВОРИ, 2024. С. 100–104.

8. Колесник Н. Є., Танська В. В. Інтеграція інфомедійної грамотності в мистецтві: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2026. 170 с.

УДК 001.89:004.9:316.346.32-053.6

Олександр Марковець, канд. тех. наук, доцент,
Максим Стефашко, здобувач вищої освіти
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ЦИФРОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО НАУКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. Досліджено роль цифрових інструментів у залученні молоді до наукового середовища. Виявлено основні проблеми популяризації наукової діяльності серед молодої аудиторії та обґрунтовано потребу в сучасних цифрових ресурсах наукових організацій. Проаналізовано можливості використання вебресурсів, соціальних мереж, електронних бібліотек і цифрових архівів для підтримки наукової комунікації. Запропоновано використання інтегрованого вебресурсу як інструменту поєднання інформаційних, освітніх і комунікаційних можливостей для підвищення рівня залучення молоді до наукової діяльності.

Ключові слова: цифрові механізми; молодь; наукове середовище; наукова комунікація; популяризація науки.

Сучасне наукове середовище дедалі активніше переходить у цифровий формат, що змінює способи поширення інформації та взаємодії з молоддю. Для залучення нової аудиторії особливого значення набувають ресурси, які забезпечу-